

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

สภาพการทรุดตัวอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจในเอเชียมีผู้ใช้ศัพท์เป็นการหลอมละลาย (Melt-down) (อนุชา, 2540:4)ซึ่งเป็นการยืมศัพท์จากการหลอมละลายจากอุบัติเหตุในแถบกว้างของเตาปฏิกรณ์ปรมาณู สภาพการหลอมละลายทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ในแถบเอเชียต่อกันไปเป็นลูกโซ่ สำหรับประเทศไทยนั้นก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจนี้ด้วยสำหรับสาเหตุของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจไทยนั้น เกิดจากการมักปมปัญหาต่างๆ จนกระทั่งระเบิดออกมาเป็นปัญหาที่รุนแรงและกระจายออกไปเป็นวงกว้าง ปัญหาดังกล่าวก็ได้แก่ วิกฤตการเงินหรือสถาบันการเงิน (Financial crisis) วิกฤตจากการลงทุนมากเกินไป (Over investment) ปรากฏการณ์เงินฝืด (Deflation) การตื่นตระหนกของประชาชนจากข่าวลือ (rumor theory) ความประพฤติน่าสงสัย (Moral Hazard) วิกฤตหนี้ (debt crisis) การพัฒนาที่ยั่งยืน (Unsustainable Development) และอื่น ๆ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนา เริ่มหาหนทางที่จะพัฒนาประเทศเพื่อให้ความทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยได้มีการจัดเตรียมแผนพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นหลายฉบับด้วยกัน โดยปัจจุบันเรากำลังใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำให้เศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การขนส่ง การบริโภคเพิ่มสูงขึ้น มีการขยายโอกาสทางการศึกษา การสาธารณสุข อีกทั้งยังก่อให้เกิดการลงทุนระหว่างประเทศทั้งทางด้าน อุตสาหกรรม การบริการ อสังหาริมทรัพย์ขยายตัวเป็นอย่างมากในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมามาจนกระทั่งเมื่อมาถึงประมาณปลายปี 2539 เศรษฐกิจไทยเกิดภาวะผันผวนเป็นอย่างมากเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจภายนอกประเทศที่อยู่ในภาวะถดถอยและความผันผวนของเศรษฐกิจภายในประเทศ เมื่อรัฐบาลประกาศปิดกิจการบริษัทเงินทุนเป็นการชั่วคราวจำนวน 16 บริษัท

เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2540 และเมื่อ 5 สิงหาคม 2540 รวม 58 บริษัท (รังสรรค์, 2541:13) ที่ถูกตั้งปัดว่ามีฐานอันไม่มั่นคงทำให้ธุรกิจเงินทุนและหลักทรัพย์ต้องสูญเสียความน่าเชื่อถือและต้องเจอกับปัญหาสภาพคล่อง ทำให้เงินทุนไม่หมุนเวียนจนก่อให้เกิดการเลิกกิจการของธุรกิจและล้มละลายเป็นจำนวนมาก เมื่อภาคธุรกิจการเงินของไทยต้องเจอปัญหาการขาดความเชื่อมั่นและการขาดสภาพคล่องและทำให้เงินกู้ต่างประเทศเมื่อถึงกำหนดชำระคืนไม่ได้รับการต่ออายุ เพราะเจ้าหน้าที่เริ่มไม่เชื่อถือว่าลูกหนี้จะมีความสามารถชำระคืนได้หรือไม่ประกอบกับความซบเซาของตลาดหลักทรัพย์ทำให้เงินทุนเริ่มไหลออกนอกประเทศ โดยไม่มีเม็ดเงินไหลเข้ามา ซึ่งกระทบต่อฐานะของทุนสำรองระหว่างประเทศ เมื่อคนไทยขาดความเชื่อมั่นในค่าเงินบาท และกลายเป็นการเก็งกำไรค่าเงินเพื่อจะได้มีการลดค่าเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยสลับหนทางในการปกป้องค่าเงิน จนกลายเป็นเหตุให้ทางการต้องตัดสินใจในการประกาศให้ค่าเงินบาทลดตัวเมื่อ วันที่ 2 กรกฎาคม 2540 (ปิยวดี, 2540:64) และไทยจำเป็นต้องขอกู้เงินฉุกเฉินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และจำเป็นต้องรับเงื่อนไขการดำเนินนโยบายอันเข้มงวดและจริงจัง

การเปลี่ยนนโยบายแลกเปลี่ยนเงินตราจากการผูกคิติดะกร้าเงินที่มีคอลลาร์เป็นหลักเป็นการให้เงินบาทลอยตัวในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 ทำให้ค่าของเงินบาทลดถึง 40% น้ำมันขึ้นราคา และสินค้าอื่นๆ ก็ขึ้นราคาตามมา ภาคเอกชนและรัฐบาลที่เป็นหนี้ต่างประเทศอยู่ในเดือนสิงหาคม 2540 ราว 9 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต้องมีภาระชำระหนี้เพิ่มขึ้นอีก 30-40% รัฐบาลต้องขอกู้เงินฉุกเฉินอย่างมีเงื่อนไขจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ในเดือนสิงหาคม 2540 โดยต้องทำตามเงื่อนไข IMF ที่เน้นการเข้มงวดทางการเงินการคลังการขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่ม การตัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐ การเข้มงวดกับบริษัทเงินทุนที่มีปัญหาการบริหารสภาพคล่อง และการกำหนดให้สถาบันการเงินคงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงและปล่อยสินเชื่ออย่างระมัดระวัง

การทำตามเงื่อนไข IMF ผสมกับการสั่งพักการดำเนินงานบริษัทเงินทุน 58 แห่ง (ซึ่งมียอดรวมของธุรกิจที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 8 แสนล้านบาท) โดยไม่มีมาตรการแก้ไขที่รวดเร็วเพียงพอเป็นผลให้เกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาควบคู่ไปกับภาวะราคาเงินเฟ้อ (Stagflation) อย่างรุนแรง ธุรกิจหลายประเภท เช่น อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโฆษณา สื่อสารมวลชน บริษัทเงินทุน อุตสาหกรรมรถยนต์ ฯลฯ ต้องทยอยปิดกิจการ ลดขนาด เลิกจ้างพนักงาน ลดเงินเดือนและสวัสดิการ เพราะการขาดสภาพคล่อง ต้นทุนสูง ยอดขายตก สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คาดว่าในปี 2540 จะมีผู้ว่างงานรวมทั้งผู้ถูกเลิกจ้างประมาณ 1.3 ล้านคน หรือร้อยละ 4 ของแรงงานทั้งประเทศ วิกฤติที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นวงจรชั่วร้ายที่ซ้ำเดิมให้เศรษฐกิจไทยทรุดหนักตามลำดับผลเสียที่ตามมานอกจากภาวะเศรษฐกิจซบเซาและราคาเงินเฟ้อแล้ว ก็คือทั้งสถาบันการเงิน รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจสำคัญอื่นๆ ของไทย ถูกบีบคั้นให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาซื้อกิจการได้ในราคาที่ต่ำลง และคนไทยถูกครอบงำโดยบริษัทข้ามชาติ และเป็นหนี้ต่างประเทศมากขึ้น ต้องเผชิญกับค่าครองชีพสูงขึ้น ปัญหาการว่างงานและรายได้ที่แท้จริงที่ลดลงทำนองเดียวกับที่ประเทศเวเนซุเอลา เม็กซิโก ซึ่งมีปัญหาและรับเงื่อนไข IMF คล้ายๆ กับไทยได้ประสบมาแล้ว

วิกฤติครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนไทยในทางลบ โดยทั่วหน้ากันทั้งในเรื่องการตกงาน ถูกลดเงินเดือน สวัสดิการ รายได้ที่แท้จริงลด เพราะต้นทุนในการผลิตและสินค้าอุปโภคบริโภคราคาสูงขึ้น ประชาชนกลุ่มที่ได้รับผลกระทบรุนแรงมากที่สุด คือ คนตกงาน ผู้ประกอบการที่ล้มละลาย รองลงมาคือ คนที่ถูกลดเงินเดือน สวัสดิการ ผู้ประกอบการที่ขาดทุน คนมีรายได้ประจำที่ต้องซื้อของแพงขึ้น รวมทั้งเกษตรกรเองก็มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น กลุ่มที่ได้รับผลกระทบน้อยหรือได้ประโยชน์ คือ ผู้ส่งออก ซึ่งการที่ค่าเงินบาทต่ำลงทำให้สามารถส่งสินค้าไปแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้มากขึ้น โดยเฉพาะผู้ส่งออกสินค้าประเภทใช้วัตถุดิบภายในประเทศสูง แต่สินค้าประเภทที่ต้องพึ่งการนำเข้าสูงก็มีต้นทุนสูงขึ้น ทำให้ไม่ได้ประโยชน์นัก รวมทั้งธุรกิจส่งออกก็ยังมีปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน รวมทั้งปัญหาต้นทุนจากปัจจัยการผลิตทั้งจากภายนอกและภายในประเทศที่จะสูงขึ้นอีกในปีหน้า

ภาวะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อครอบครัวในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ครอบครัวไทยจำนวนนับหมื่นนับแสนครอบครัวต้องประสบผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจผู้นำครอบครัวจำนวนไม่น้อยต้องตกงานหรือได้รับการลดเงินเดือนลงอย่างกระทันหัน ทุกครอบครัวต้องรับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้กันทุกครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องที่น่าวิตกว่าการได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิตแบบเดิม

ครอบครัวคือ หน่วยย่อยที่สุดของสังคม แต่มีความสำคัญสูงสุดในฐานะเป็นสถาบันที่ช่วยยึดเหนี่ยวคนให้มีเสถียรภาพภายใต้การถักทอคนนั้นเข้ากับความรักความห่วงใยของอีกหลายชีวิตที่ผูกพันภายในชุมชนที่เล็กแต่อบอุ่นและเหนียวแน่นด้วยสายใยแห่งความสัมพันธ แต่อย่างไรก็

ตามเมื่อเผชิญภาวะกดดันใด ๆ ครอบครัวก็ไม่วายจะรับผลกระทบนั้นตามไปด้วย และในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตลอดเวลาหลายปีติดต่อกัน โดยไม่รู้อนาคตว่าจะสามารถฟื้นจากวิกฤตเศรษฐกิจนี้ได้อย่างไร และนับวันก็จะทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย เมื่อนำปัญหาทางเศรษฐกิจที่เผชิญมาซ้อนทับกับปัญหาครอบครัวไทยอีกหลายประการที่มีมาอยู่แต่เดิมแล้วก็เป็นการทำให้ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวไทยต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อที่จะทำให้สามารถเอาชีวิตรอดในสังคมยุคเศรษฐกิจตกต่ำนี้ได้

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัวอ่อนแอทั้งในชนบทและในเมืองในส่วนของชนบทมีการอพยพของคนหนุ่มสาวเพื่อเข้ามาหางานทำในเมืองเป็นจำนวนมาก โดยทิ้งเด็กและคนแก่ให้อยู่กันตามลำพังในชนบท เนื่องจากครอบครัวมุ่งทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ ไม่มีเวลาอบรมดูแลบุตรสาามีภรรยาจึงมักจะฝากบุตรไว้ให้เป็นภาระของสถานศึกษาในการรับหน้าที่ในการอบรมและดูแล การขาดแคลนเวลาที่ให้แก่กันในครอบครัวส่งผลทำให้เกิดความห่างเหินในครอบครัวและทำให้เด็กในบ้านไม่ได้รับการอบรมที่ดีนี่คือปัญหาที่มีอยู่ก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจและเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัวก็มีแนวโน้มที่ครอบครัวจะมีภาวะความตึงเครียดมากยิ่งขึ้นด้วยเพราะ ในขณะที่สภาพเศรษฐกิจถดถอยลงครอบครัวก็ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเดิมที่มีอยู่ตามปกติเช่น ค่าเล่าเรียนลูก ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหาร ซึ่งเมื่อรายได้ลดลงแต่รายจ่ายเท่าเดิม ครอบครัวจึงเกิดภาวะความยากลำบากและความไม่สามารถในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจให้กับตนเองและครอบครัวได้ “ภาวะครอบครัวล่มสลาย” จึงเกิดขึ้น(เกรียงศักดิ์,2540:23)ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้หัวหน้าครอบครัวบางครอบครัวตัดสินใจจบชีวิตของตนเองลงเพราะปัญหาหนี้สินชำระไม่ได้ขาดรายได้จากการว่างงาน ครอบครัวเกิดการทะเลาะเบาะแว้งเพราะความตึงเครียดด้านค่าใช้จ่าย คนในบ้านอาจเครียดจนเป็นโรคจิตหรือโรคประสาทเพราะต้องปรับตัวจากอะไรที่เคยมีมาเป็นไม่มี บางครั้งพ่อแม่อาจจะมาลงที่ลูกที่ไม่รู้เรื่องด้วยทำให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจของลูกซึ่งไม่เข้าใจปัญหาความตึงเครียดของพ่อแม่สมาชิกในครอบครัวกลายเป็นที่ระบายอารมณ์ของกันและกัน ความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มสูงขึ้น จึงถึงขั้นทำร้ายร่างกายและขั้นหย่าร้างซึ่งจะมีผลทำให้เด็กๆ ในครอบครัวต้องพลอยรับผลกระทบความรุนแรงนี้ไปด้วย แม้ว่าในบางครอบครัวจะยังคงมีปัญหาไม่รุนแรงถึงขั้นหย่าร้าง แต่สัมพันธ์ภาพในครอบครัวก็ย่อมจะถูกผลกระทบนี้และย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงบ้างไม่มากก็น้อย สิ่งหนึ่งที่

ครอบครัวมักจะใช้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจคือ การที่กลุ่มสตรีในครอบครัวต่างๆ เข้าสู่ตลาดแรงงานเพื่อหารายได้เข้าครอบครัวอีกทางหนึ่ง มีรายงานของธนาคารโลกระบุว่าวิกฤตเศรษฐกิจใหญ่ครั้งหนึ่งในระยะที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนเมืองมากที่สุด ทำให้อัตราค่าจ้างเฉลี่ยในเขตเมืองลดลงถึงร้อยละ 8.3 ขณะที่ในเขตชนบทลดลงประมาณร้อยละ 4.7(อนุช ,2541:166)

รายงานการวิจัยของ คร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง เน้นว่า วิกฤตส่งผลกระทบต่อคนจนในเมืองด้วย เพราะนอกจากรายได้ลดลงมากแล้ว ต้องเผชิญภาวะของแพง มีหนี้มากขณะที่ความสามารถในการใช้หนี้ต่ำลงมาก ที่เคยหาผักปลากินได้ตามคลองชุมชน ก็หาได้น้อยลงและยังมีคนมาแย่งกันหา กินมากขึ้นด้วย และแน่นอนที่สุดที่พฤติกรรมกรจบบจ่ายใช้สอยของคนในเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ต้องประหยัด ระวังระวังในการซื้อสินค้าและ ตั้งใจทำงานที่มีอยู่ให้มากขึ้น

จากการวิจัยตั้งแต่ปี 2540 จนถึงปี 2541 ผลปรากฏว่ารายได้ของประชากรลดลง ก่อนวิกฤตมีรายได้เฉลี่ย 9,755 บาท ภายหลังวิกฤตมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 7,346 บาท โดยรวม 70% ของครัวเรือนที่ศึกษารายได้ลดลงประมาณ 3,851 บาท (อนุช.2541:168) เนื่องจากการตกงานว่างงานเมื่อรายได้ของครอบครัวลดลงวันนี้ จึงคาดหมายได้ว่าจะทำให้ครอบครัวไทยในเขตเมืองไม่สามารถแบกรับภาระค่าเล่าเรียนลูกที่กำลังเรียนอยู่ได้ สิ่งก็ตามมาคือ แรงงานสตรีมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการผลิตเพื่อเป็นการหารายได้ 2 ทางให้กับครอบครัวของตนเองจากที่เคยอยู่บ้านทำงานบ้านเลี้ยงลูก ก็ต้องออกมาทำงานนอกบ้านเหมือนกับสามี ทำให้เกิดผลกระทบต่อสัมพันธภาพในครอบครัวของคนไทยในปัจจุบัน

สตรีในประเทศไทยมีจำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ จำนวนเกือบครึ่งของกำลังแรงงานทั้งประเทศ 33.7 ล้านคนเป็นสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2539: 30-33) จากจำนวนตัวเลขของสำนักงานเลขาธิการสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติได้ระบุว่ากำลังแรงงานเพิ่มขึ้นทั้งประเทศที่เป็นแรงงานสตรีกว่า 15.1 ล้านคน ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ โดยเฉพาะมีส่วนในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยไม่ต่ำกว่าสี่แสนล้านบาทต่อปี แต่สถานการณ์ในการทำงานของแรงงานสตรียังต่ำกว่าแรงงานชายซึ่งรวมไปถึงค่าจ้าง สวัสดิการ ความปลอดภัย สภาพแวดล้อมทักษะและประสบการณ์รวมทั้งโอกาสและความก้าวหน้าในการทำงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ, 2539: 108) จากการศึกษารวมสตรีในกำลังแรงงาน พบว่า กำลัง

แรงงานสตรีมีอายุอยู่ในช่วง 15-24 ปีถึงร้อยละ 31.13 ของกำลังแรงงานสตรีทั้งหมดและเป็นผู้สำเร็จการศึกษาขั้นประถมศึกษาตอนต้นถึงร้อยละ 52.04 ผลการศึกษายังพบอีกว่า ช่วงอายุแรงงานสตรีที่ทำงานมากที่สุด คือ ช่วงอายุตั้งแต่ 20-24 ปี รองลงมาตามลำดับคือ ช่วงอายุ 40-49 ปี ช่วงอายุ 25-29 ปี และช่วงอายุ 15-19 ปี ส่วนแรงงานสตรีที่ไม่มีการศึกษา พบว่ามีเพียงร้อยละ 7.3 ของกำลังแรงงานสตรีทั้งหมด (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2535: 51-52)

การทำงานของสตรีที่แต่เดิมเคยมีอาชีพแต่เพียงเป็นแม่บ้านหรือสตรีที่ต้องทำงานมากขึ้นกว่าที่เคยมีอยู่ทำให้แรงงานสตรีต้องปรับแผนการใช้ชีวิตให้สอดคล้องกับระบบงานเป็นผลให้กิจกรรมการใช้ชีวิตส่วนตัวการใช้เวลาว่าง การทำกิจกรรมทางสังคมต้องเปลี่ยนไปและที่สำคัญคือทำให้แรงงานสตรีต้องห่างเหินจากครอบครัวหรือมีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อย ยิ่งไปกว่านั้นแรงงานสตรียังมีหน้าที่รับผิดชอบสูงในครอบครัวมีบทบาทเป็นทั้งแม่และภรรยาในขณะเดียวกันและยังเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้บ้านกลายเป็นบ้านที่สมบูรณ์ แต่ความคาดหวังในบทบาทของแรงงานสตรีจากสมาชิกในครอบครัวยังคงเหมือนเดิมในเรื่องของการทำงานบ้าน(Malime,1983:58) อาจกล่าวได้ว่าความรับผิดชอบในเรื่องของงานบ้านมิได้ลดลงเท่าไรนัก งานบ้านยังคงถูกแบ่งตามประเพณีเดิมนั้นคือ บุษจะทำงานเพียงเล็กน้อยแต่ความรับผิดชอบส่วนใหญ่ยังคงตกเป็นของสตรีอยู่ ไม่ว่าจะออกไปทำงานนอกบ้านหรือไม่ก็ตาม การทำงานที่แรงงานสตรีไม่สามารถแสดงบทบาทแม่บ้านได้เต็มที่ตามความคาดหวังของสมาชิกในครอบครัวคงมีผู้กล่าวไว้ว่าการทำงานมากขึ้นของสตรีทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างสามี ภรรยา และบุตรเปลี่ยนแปลงไป (สุรางค์รัตน์,2535: 20) กล่าวคือ ลูกๆ ขาดความอบอุ่น ขาดคนดูแลเอาใจได้ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกยังไม่ดีเท่าที่ควรทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาก็เช่นกัน เมื่อทั้งสองฝ่ายต่างมีหน้าที่ในการหารายได้จุนเจือครอบครัวจากการทำงานนอกบ้าน เป็นธรรมดาที่ต้องได้รับความกดดันทางอารมณ์บ้าง ความดึงเครียดจากการทำงานต้องการที่ปรึกษาและคนเอาใจได้ ซึ่งต่างไม่มีเวลาให้แก่กันจะเกิดช่องว่างไม่เข้าใจกันมากยิ่งขึ้น ชีวิตสมรสก็จะถดถอยลง ปัญหาที่น่าจะเป็นเรื่องเล็กก็อาจลุกลามเป็นเรื่องใหญ่โตทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ในฐานะสถาบันพื้นฐานของสังคมได้สมบูรณ์ ในที่สุดปัญหาเหล่านี้ก็จะกลายเป็นปัญหาต่อเนื่องที่จะนำไปสู่ปัญหาสังคมได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่ก่อผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวและมีการเปลี่ยนแปลงจากก่อนวิกฤตเศรษฐกิจหรือไม่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบของวิถีชีวิตของคนไทยจากเดิม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างของครอบครัวที่กำลังปรับเปลี่ยนตัวของมันเองเพื่อที่จะรองรับกับปัญหาที่เกิดขึ้น แต่กระบวนการหรือวิธีการในการปรับเปลี่ยนย่อมที่จะทำให้เกิดผลต่อลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันของวิกฤตการณ์เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้กับครอบครัวไทย เพื่อให้สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่มั่นคงและยั่งยืนเพื่อเป็นแหล่งกำเนิดสมาชิกใหม่ที่สร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติ และเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในครอบครัวไทยที่สตรีต้องออกทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัว รวมทั้งปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวภายใต้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว ตลอดจนแนวทางที่จะเสริมสร้างหรือคงไว้ความสัมพันธ์ที่ดีให้กับครอบครัวไทยในกรณีที่สตรีต้องทำงานในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะแรงงานสตรีที่มีครอบครัวแล้วที่ใช้แรงงานอยู่ในชั้นแรงงานไร้ฝีมือในโรงงานอุตสาหกรรมที่เข้ามาทำงานในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจตั้งแต่เดือนกรกฎาคมพ.ศ.2540-ปัจจุบัน โดยศึกษาโดยใช้แบบสอบถามกับแรงงานสตรีจำนวน 100 คน และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจำนวน 10 คน

โดยทำการศึกษาที่โรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรปราการ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก เช่น โรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ โรงงานอุตสาหกรรมกระดาษ โรงงานอุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง เป็นต้น และมีการจ้างแรงงานสตรีในอัตราสูง เพื่อที่จะได้กลุ่มตัวอย่างตรงตามเป้าหมายอย่างครบถ้วน

สำหรับระยะเวลาในการศึกษา ผู้วิจัยใช้เวลาในการวิจัยตั้งแต่การติดต่อขอทำการศึกษาแจกแบบสอบถาม สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และประมวลผลข้อมูลเป็นเวลาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2543 – เดือนมีนาคม 2544

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ

1. จะทำให้ทราบถึงผลของวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย กับทิศทางการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของสตรีที่ต้องออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ
2. จะทำให้ทราบถึงลักษณะของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ในครอบครัวภายใต้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ
3. จะทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวของสตรีที่ต้องออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

4. จะทำให้ทราบแนวทางป้องกันและแก้ไข ตลอดจนแนวทางที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว
5. จะทำให้ทราบแนวทางในการศึกษาต่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกันเพื่อขยายองค์ความรู้ที่ได้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหา